

ΧΑΒΙΕΡ ΘΕΡΚΑΣ

Ο μονάρχης των σκιών

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΧΑΒΙΕΡ ΘΕΡΚΑΣ γεννήθηκε το 1962 στο Κάθρες της Ισπανίας. Έχει γράψει, μεταξύ άλλων, τα: *Ο ένοικος* (Εκδόσεις Πατάκη, 2011), *Στρατιώτες της Σαλαμίνας* (Εκδόσεις Πατάκη, 2002), *Η ταχύτητα του φωτός* (Εκδόσεις Πατάκη, 2007), *Οι νόμοι των συνόρων* (Εκδόσεις Πατάκη, 2015), *Ο απατεώνας* (Εκδόσεις Πατάκη, 2018).

Στο έργο του συγκαταλέγονται επίσης το αταξινόμητο *Anatomía de un instante*, το δοκίμιο *La obra literaria de Gonzalo Suárez*, καθώς και τέσσερις τόμοι με ποικίλα θέματα: *Una buena temporada*, *Relatos reales*, *La verdad de Agamenón*, *Formas de ocultarse*.

Τα βιβλία του έχουν μεταφραστεί σε περισσότερες από τριάντα γλώσσες και έχουν τιμηθεί με διάφορα εθνικά και διεθνή βραβεία. Το 2011, στην Έκθεση Βιβλίου του Τορίνο, έλαβε το Διεθνές Βραβείο για το σύνολο του έργου του. Δίδαξε για δύο χρόνια στο Πανεπιστήμιο του Ιλλινόις και από το 1989 είναι καθηγητής Ισπανικής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο της Χερόνα. Ο *Μονάρχης των σκιών* πρωτοκυκλοφόρησε στα ισπανικά το 2017.

ΧΑΒΙΕΡ ΘΕΡΚΑΣ

Ο μονάρχης των σκιών

Μετάφραση από τα ισπανικά

ΓΕΩΡΓΙΑ ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία
Χαβιέρ Θέρκας, *Ο μονάρχης των σκιών*
Τίτλος πρωτοτύπου: *El monarca de las sombras*
Copyright® για την ελληνική γλώσσα,
Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη), 2019
Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα
από τις Εκδόσεις Πατάκη,
Αθήνα, Ιούλιος 2020
ISBN 978-960-16-8752-0

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665, ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ),
570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55
Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΛΕΓΟΤΑΝ Μανουέλ Μένα και πέθανε στα δεκαεννιά του χρόνια στη μάχη του ποταμού Έβρου. Ήταν 21 Σεπτεμβρίου 1938, στα τέλη του εμφυλίου πολέμου, σ' ένα καταλανικό χωριό ονόματι Μποτ. Ο Μανουέλ Μένα ήταν ένθερμος οπαδός του Φράνκο, ή αν μη τι άλλο ένθερμος φαλαγγίτης, τουλάχιστον στις αρχές του εμφυλίου, τότε που κατατάχτηκε στο 3ο Τάγμα της Φάλαγγας του Κάθερες. Την επόμενη χρονιά, μόλις πήρε τον βαθμό του έφεδρου ανθυπολοχαγού, τον μετέθεσαν στο 1ο Ταμπόρ* Τυφεκιοφόρων του Ίφνι, μια μονάδα χρούσεως που ανήκε στο σώμα των Ρεγουλάρες.** Δώδεκα μήνες αργότε-

* Ταμπόρ καλούνταν τα τάγματα που ήταν επανδρωμένα με Μαροκινούς στρατιώτες υπό τη διοίκηση Ισπανών αξιωματικών. (Σ.τ.Μ.)

** Πλήρης ονομασία: Fuerzas Regulares Indígenas· επρόκειτο για απολύτως πειθαρχημένες, εμπειροπόλεμες μονάδες του τακτικού στρατού, ποτισμένες με τις ωμές μεθόδους του αποικιακού πολέμου, που αποτελούνταν από Μαροκινούς στρατιώτες υπό τη διοίκηση Ισπανών αξιωματικών. (Σ.τ.Μ.)

ρα σκοτώθηκε στο πεδίο της μάχης και για πολλά χρόνια ήταν ο επίσημος ήρωας της οικογένειάς μου.

Ήταν θείος της μητέρας μου από τη μεριά του πατέρα της, και από μικρό παιδί τη θυμάμαι να μου αφηγείται την ιστορία του, ή μάλλον τον θρύλο και την ιστορία του, τόσο που, προτού καν γίνω συγγραφέας, σκεφτόμουν ότι κάποτε θα έπρεπε να γράψω ένα βιβλίο γι' αυτόν. Απέριιφα την ιδέα αυτή μόλις έγινα συγγραφέας· ο λόγος ήταν πως αισθανόμουν ότι ο Μανουέλ Μένα ήταν ο αυθεντικός εκπρόσωπος της πιο δυσβάσταχτης κληρονομιάς της οικογένειάς μου και ότι, αν έλεγα την ιστορία του, θα επωμιζόμουν το βάρος όχι μόνο του δικού του πολιτικού παρελθόντος, αλλά και του πολιτικού παρελθόντος όλης της οικογένειάς μου, ενός παρελθόντος που με έκανε να ντρέπομαι. Δεν ήθελα να το επωμιστώ, δεν έβλεπα τον λόγο να το κάνω, πόσω μάλλον να το δημοσιοποιήσω σ' ένα βιβλίο· αρκετά είχα περάσει για να μάθω να ζω μ' αυτό. Εξάλλου δε θα ήξερα καν πώς να αρχίσω να λέω αυτή την ιστορία: Τι θα έπρεπε να κάνω, να περιοριστώ αυστηρά στην πραγματικότητα, στα αληθινά γεγονότα, αν υποθέσουμε ότι κάτι τέτοιο ήταν εφικτό και ότι ο χρόνος που είχε περάσει δεν είχε αφήσει δυσανα-

πλήρωτα κενά στην ιστορία του Μανουέλ Μένα, ή να αναμείξω πραγματικότητα και μυθοπλασία, για να γεμίσω με τη μια τα κενά της άλλης; Ή μήπως θα έπρεπε να πλάσω μια δική μου ιστορία με αφητηρία την πραγματικότητα, έστω και αν όλος ο κόσμος την πίστευε για αληθινή, ή μάλλον για να την πιστέψει όλος ο κόσμος; Δεν είχα ιδέα, και το ότι δε γνώριζα ποια θα ήταν η μορφή του βιβλίου μου φαινόταν ότι επιβεβαίωνε τη βασική μου επιλογή: Δεν έπρεπε να γράψω την ιστορία του Μανουέλ Μένα.

Πάνε μερικά χρόνια όμως που αυτή η παλιά απόρριψη φάνηκε να κλονίζεται. Είχα πάψει προ πολλού να είμαι στην πρώτη μου νιότη, είχα παντρευτεί, είχα αποκτήσει έναν γιο και η οικογένειά μου περνούσε μια δύσκολη στιγμή: Ο πατέρας μου είχε πεθάνει ύστερα από μια μακρά περίοδο ασθένειας και η μητέρα μου, ύστερα από πέντε δεκαετίες γάμου, προσπαθούσε μετά κόπων και βασάνων να αντεπεξέλθει στη δύσκολη φάση της χηρείας. Ο θάνατος του πατέρα μου είχε επιτείνει τη φυσική τάση της μητέρας μου προς μια μελοδραματική, καρτερική και ολέθρια μοιρολατρία («Παιδί μου» ήταν ένα από τα πιο συνηθισμένα αποφθέγματά της «μακάρι ο

Θεός να μη μας δώσει όσα μπορούμε ν' αντέξουμε»), κι ένα πρωί τη χτύπησε αυτοκίνητο την ώρα που διέσχιζε μια διάβαση. Το ατύχημα δεν ήταν ιδιαίτε- ρως σοβαρό, αλλά η μητέρα μου φοβήθηκε πολύ και αναγκάστηκε να μείνει καθηλωμένη σε μια πολυ- θρόνα για αρκετές εβδομάδες, με το σώμα της γε- μάτο μελανιές. Τόσο οι αδελφές μου όσο κι εγώ την ενθαρρύναμε να βγαίνει από το σπίτι, την πηγαίνα- με περιπάτους ή για φαγητό ή τη συνοδεύαμε στην εκκλησία της ενορίας της για να παρακολουθεί τη λειτουργία. Δεν ξεχνάω την πρώτη φορά που πήγα μαζί της στην εκκλησία. Είχαμε διασχίσει σιγά σιγά τα εκατό μέτρα που χωρίζουν το σπίτι της από την εκκλησία του Σαντ Σαλβαδό και, όταν ετοιμαζόμα- σταν να διασχίσουμε τη διάβαση μπροστά από την είσοδο της εκκλησίας, μου έσφιξε το μπράτσο.

«Παιδί μου» μου ψιθύρισε «μακάριοι όσοι πι- στεύουν στις διαβάσεις, διότι αυτοί θα δουν τον Θεό. Λίγο έλειψε να μου συμβεί κι εμένα».

Κατά τη διάρκεια της ανάρρωσής της την επι- σκεπτόμουν πιο συχνά απ' ό,τι συνήθιζα· πολλές φορές μάλιστα μέναμε με τη γυναίκα και τον γιο μου και κοιμόμασταν στο σπίτι της. Πηγαίναμε και οι τρεις την Παρασκευή το απόγευμα ή το Σάββατο

το πρωί και μέναμε ως την Κυριακή το απόγευμα, που γυρίζαμε στη Βαρκελώνη. Όλη μέρα μιλούσαμε ή διαβάζαμε, και το βράδυ βλέπαμε ταινίες και τηλεοπτικά προγράμματα, κυρίως τον *Μεγάλο Αδελφό*, ένα ριάλιτι σόου που άρεσε πολύ στη μητέρα μου και σ' εμένα. Φυσικά μιλούσαμε για το Ιμπεριάντο, το χωριό της Εστρεμαδούρα απ' όπου έφυγαν οι γονείς μου τη δεκαετία του '60 και μετανάστευσαν στην Καταλονία, όπως έκαναν εκείνη την εποχή τόσοι και τόσοι κάτοικοί της. Λέω «φυσικά» και καταλαβαίνω ότι θα έπρεπε να εξηγήσω γιατί το λέω· είναι απλό – επειδή στη ζωή της μητέρας μου δεν υπάρχει γεγονός πιο καθοριστικό από τη μετανάστευση. Λέω ότι στη ζωή της μητέρας μου δεν υπάρχει γεγονός πιο καθοριστικό από τη μετανάστευση και καταλαβαίνω ότι κι αυτό θα έπρεπε να εξηγήσω γιατί το λέω· αυτό όμως δεν είναι και τόσο απλό. Πάνε σχεδόν είκοσι χρόνια που προσπάθησα να το εξηγήσω σ' έναν φίλο λέγοντας ότι η μετανάστευση σήμαινε για τη μητέρα μου ότι απ' τη μια μέρα στην άλλη έπρεπε να πάψει να είναι η προνομιούχος κόρη μιας οικογένειας της ανώτερης τάξης σ' ένα χωριό της Εστρεμαδούρα, όπου ήταν τα πάντα, για να γίνει κάτι λίγο περισσότερο από

μια προλετάρια ή λίγο λιγότερο από μια μικροαστή μ' ένα τσούρμο παιδιά σε μια καταλανική πόλη, όπου δεν ήταν τίποτε. Μόλις τη διατύπωσα, η απάντησή μου φάνηκε πειστική αλλά ανεπαρκής, οπότε βάλθηκα να γράψω ένα άρθρο με τίτλο «Οι αθώοι», το οποίο ακόμη και σήμερα εξακολουθεί να είναι η καλύτερη ερμηνεία που μπορώ να δώσω για το ζήτημα αυτό. Το άρθρο μου δημοσιεύτηκε στις 28 Δεκεμβρίου 1999, την ημέρα της γιορτής των Αγίων Αθώνων Νηπίων* και τριακοστή τρίτη επέτειο της άφιξης της μητέρας μου στη Χερόνα. Το άρθρο λέει τα εξής:

«Η πρώτη φορά που είδα τη Χερόνα ήταν σ' έναν χάρτη. Η μητέρα μου, που τότε ήταν πολύ νέα, μου έδειξε ένα απομακρυσμένο σημείο πάνω στο χαρτί και μου είπε ότι εκεί βρισκόταν ο πατέρας μου. Μερικούς μήνες αργότερα μαζέψαμε τα υπάρχοντά μας για να πάμε να τον βρούμε. Ήταν ένα πολύ μακρύ ταξίδι, με τελικό σταθμό ένα χωριάτικο παραπηγμα, τριγυρισμένο από ένα σωρό ελεεινά κτίρια

* Για τους καθολικούς η γιορτή των Αγίων Αθώνων Νηπίων είναι στις 28 Δεκεμβρίου. Στην Ισπανία συνηθίζουν τη μέρα αυτή να λένε φέματα εν είδει αστεϊσμού, όπως κάνουμε εμείς την Πρωταπριλιά. (Σ.τ.Μ.)

βυθισμένα σ' ένα πένθιμο, κακοπαθημένο από την ανελέγητη δεκεμβριάτικη βροχή φως. Ήταν η πιο θλιβερή πόλη του κόσμου. Ο πατέρας μου, που μας περίμενε εκεί, μας πήγε να πάρουμε πρωινό και μας είπε ότι σ' εκείνη την ανυπόφορη πόλη μιλούσαν μια γλώσσα διαφορετική από τη δική μας, και μου έμαθε την πρώτη φράση που είπα ποτέ στα καταλανικά: “M’agrada molt anar al col·legi”.* Ύστερα στριμωχτήκαμε όπως όπως στο Citroen 2CV του πατέρα μου και, καθώς κατευθυνόμασταν προς το καινούριο μας σπίτι, μες στην εχθρική ερημιά εκείνης της ξένης πόλης, είμαι σίγουρος ότι η μητέρα μου σκέφτηκε, δίχως να την πει, μια φράση την οποία σκεφτόταν και έλεγε κάθε χρόνο στην επέτειο της μέρας που μαζέψαμε τα υπάρχοντά μας στο Ιμπαερνάντο: “Ωραίο αστείο!”. Ήταν 28 Δεκεμβρίου, η μέρα της γιορτής των Αγίων Αθώων Νηπίων, τριάντα τρία χρόνια πριν.

»Η Έρημος των Ταρτάρων είναι ένα εξαιρετικό μυθιστόρημα του Ντίνο Μπουτζάττι. Πρόκειται για μια ιστορία λίγο καφκική, στην οποία ο Τζοβάννι Ντρόγκο, ένας νέος υπολοχαγός, βρίσκεται σ' ένα

* «Μου αρέσει πολύ να πηγαίνω στο σχολείο». (Σ.τ.Μ.)

απομακρυσμένο οχυρό, αποκλεισμένο από την έρημο και τους Ταρτάρους που την κατοικούν. Διψασμένος για δόξα και μάχες, ο Ντρούγκο περιμένει μάταια την άφιξη των Ταρτάρων, και περιμένοντας χάνει όλη του τη ζωή. Πολλές φορές σκέφτηκα ότι αυτή η ζοφερή ιστορία συμβολίζει τη μοίρα πολλών ανθρώπων που χρειάστηκε να μαζέψουν τα υπάρχοντά τους και να φύγουν. Όπως πολλοί απ' αυτούς, έτσι και η μητέρα μου πέρασε όλα της τα νιάτα περιμένοντας τη μέρα της επιστροφής, που πάντα ζύγωνε. Κι έτσι πέρασαν τριάντα τρία χρόνια. Όπως και για ορισμένους άλλους που μάζεψαν μια μέρα τα υπάρχοντά τους, έτσι και για τη μητέρα μου τα χρόνια αυτά δεν ήταν τόσο κακά· στο κάτω κάτω ο πατέρας μου είχε έναν μισθό και μια αρκετά σίγουρη δουλειά, τουτέστιν πολύ περισσότερα από τους περισσότερους. Παρ' όλα αυτά όμως πιστεύω ότι η μητέρα μου, όπως και πολλοί από εκείνους που μάζεψαν τα υπάρχοντά τους, δεν κατάφερε ποτέ να αποδεχτεί τη νέα της ζωή και, ταμπουρωμένη πίσω από την αποκλειστική απασχόληση της νοικοκυράς και της μητέρας πολυπληθούς οικογένειας, έζησε στη Χερόνα κάνοντας ό,τι μπορούσε ώστε να μη θεωρεί ότι ζούσε στη Χερόνα, αλλά στον τόπο όπου

είχε μαζέψει τα υπάρχοντά της. Αυτή η αδιανόητη ψευδαίσθηση κράτησε μέχρι πριν από μερικά χρόνια. Τότε πια τα πράγματα είχαν αλλάξει πολύ: Η Χερόνα ήταν μια χαρούμενη, ακμάζουσα πόλη και ο σταθμός της ένα σύγχρονο κτίριο με κατάλευκους τοίχους και πελώριες κρυστάλλινες τζαμαρίες. Ορισμένα από τα εγγόνια της μητέρας μου εξάλλου μετά βίας καταλάβαιναν τη γλώσσα της. Μια μέρα, όταν πλέον κανένα από τα παιδιά της δε ζούσε μαζί της και δεν μπορούσε πια να προστατευτεί από την πραγματικότητα κρυμμένη πίσω από την αποκλειστική απασχόληση της νοικοκυράς, ούτε να αποφύγει το γεγονός ότι είχαν ήδη περάσει είκοσι πέντε χρόνια κι ακόμη ζούσε σε μια πόλη που δεν είχε πάψει να της είναι ξένη, της διέγνωσαν κατάθλιψη, και επί δύο χρόνια το μόνο που έκανε ήταν να κοιτάζει το κενό σιωπηλή, με τα μάτια στεγνά. Ίσως και να σκεφτόταν, να σκεφτόταν τα χαμένα της νιάτα και, σαν τον υπολοχαγό Ντρόγκο και πολλούς από εκείνους που μάζεψαν τα υπάρχοντά τους και μετανάστευσαν, τη ζωή της που είχε ρημάξει σε μια ανώφελη αναμονή, ίσως πάλι –εκείνη που δεν είχε διαβάσει ποτέ Κάφκα– να σκεφτόταν ότι όλο αυτό ήταν μια παρανόηση, και ότι αυτή η παρανόηση θα

τη σκότωνα. Αλλά δεν τη σκότωσε, και μια μέρα, όταν πια είχε αρχίσει να βγαίνει από το βαθύ πηγάδι της κατάθλιψης και πήγαινε με τον άντρα της στον γιατρό, ένας κύριος της άνοιξε την πόρτα και, αφήνοντάς τη να περάσει πρώτη, της είπε: “Endavant”.* Οπότε η μητέρα μου του απάντησε: “Στον γιατρό”. Επειδή αυτό που η μητέρα μου είχε ακούσει ήταν: “¿Adónde van?”.** Ο πατέρας μου λέει ότι εκείνη τη στιγμή θυμήθηκε την πρώτη φράση που μου είχε μάθει να λέω στα καταλανικά, πάνω από είκοσι πέντε χρόνια πριν, και ότι ξάφνου κατάλαβε τη μητέρα μου, επειδή κατάλαβε ότι για πάνω από είκοσι πέντε χρόνια η μητέρα μου ζούσε στη Χερόνα σαν να μην είχε φύγει ποτέ από τον τόπο όπου είχε μαζέψει τα υπάρχοντά της.

»Στο τέλος της *Ερήμου των Ταρτάρων* οι Τάρταροι έρχονται, αλλά η αρρώστια και τα γηρατειά δεν επιτρέπουν στον Ντρόγκο να ικανοποιήσει το ανεκπλήρωτο όνειρό του να τους αντιμετωπίσει. Μακριά από τη μάχη και τη δόξα, μόνος και ανώνυμος μέσα στο μισοσκότεινο δωμάτιο ενός πανδο-

* Καταλανικά στο πρωτότυπο: «Περάστε». (Σ.τ.Μ.)

** Ισπανικά στο πρωτότυπο: «Πού πηγαίνετε;». (Σ.τ.Μ.)

χείου, ο Ντρόγκο αισθάνεται ότι πλησιάζει το τέλος του και καταλαβαίνει ότι αυτή είναι η αληθινή μάχη, η μάχη που πάντα περίμενε δίχως να το ξέρει. Οπότε ανασηκώνεται λιγάκι και σιάχνει κάπως τον επενδύτη του για να υποδεχτεί τον θάνατο σαν γενναίος. Δεν ξέρω αν αυτοί που μάζεψαν τα υπάρχοντά τους θα επιστρέφουν ποτέ στον τόπο τους. Φοβάμαι πως όχι, επειδή, εκτός των άλλων, θα έχουν πια καταλάβει ότι η επιστροφή είναι κάτι το ανέφικτο. Ούτε ξέρω αν ποτέ θα σκεφτούν ότι πέρασε όλη τους η ζωή περιμένοντας, ή ότι όλα αυτά ήταν μια τρομερή παρανόηση, ή ότι γελάστηκαν ή, ακόμη χειρότερα, ότι κάποιος τους ξεγέλασε. Δεν το ξέρω. Αυτό όμως που ξέρω είναι ότι σε λίγες ώρες, μόλις ξυπνήσει η μητέρα μου, θα σκεφτεί και ίσως να πει την ίδια φράση που σαν σήμερα επαναλαμβάνει εδώ και τριάντα τρία χρόνια: “Ωραίο αστείο!”».

Έτσι τελείωνε το άρθρο μου. Μια δεκαετία και βάλε μετά τη δημοσίευσή του η μητέρα μου εξακολουθούσε να μην έχει φύγει από το Ιμπαερνάντο, κι ας ζούσε στη Χερόνα, οπότε είναι λογικό πως, όταν την επισκεπτόμασταν για να κάνουμε πιο υποφερτή την ανάρρωσή της, περνούσαμε την ώρα μας μιλώντας κυρίως για το Ιμπαερνάντο. Περιέργως, κά-

ποια φορά τα τρία πράγματα που συνήθως κάναμε για να περνάει η ώρα μας έτυχε να γίνουν ταυτοχρόνως. Συνέβη μια βραδιά που βλέπαμε όλοι μαζί την ταινία *Η περιπέτεια*, μια παλιά ταινία του Μικελάντζελο Αντονιόνι. Στην ταινία μια γυναίκα χάνεται σε μια εκδρομή που έχει πάει με τους φίλους της. Στην αρχή όλοι την αναζητούν, αλλά γρήγορα την ξεχνούν και η εκδρομή συνεχίζεται σαν να μην είχε συμβεί τίποτε. Τα πυκνά στατικά πλάνα της ταινίας κατέβαλαν γρήγορα τον γιο μου, που πήγε στο κρεβάτι του, και τη γυναίκα μου, που αποκοιμήθηκε στην πολυθρόνα της μπροστά στην τηλεόραση· η μητέρα μου, αντίθετα, κατάφερε και βγήκε αλώβητη από τις σχεδόν δύομισι ώρες εκείνης της ασπρόμαυρης ταινίας, με τους διαλόγους στα ιταλικά και τους ισπανικούς υπότιτλους. Έκπληκτος από την αντοχή της, μόλις τελείωσε η ταινία τη ρώτησα πώς της είχε φανεί.

«Είναι η πιο όμορφη ταινία που έχω δει ποτέ στη ζωή μου» απάντησε.

Αν επρόκειτο για κάποιον άλλον, ίσως να είχα πιστέψει ότι η απάντηση ήταν σαρκαστική, αλλά η μητέρα μου δεν ξέρει τι θα πει σαρκασμός, οπότε σκέφτηκα πως η απουσία δράσης και οι ατέλειωτες

σιωπές του *Μεγάλου Αδελφού* την είχαν προετοιμάσει στην εντέλεια για να απολαύσει τις ατελείωτες σιωπές και την απουσία δράσης της ταινίας του Αντονιόνι. Δε λέω αλήθεια· αυτό που σκέφτηκα είναι ότι, συνηθισμένη στον αργό ρυθμό του *Μεγάλου Αδελφού*, ο ρυθμός της *Περιπέτειας* πρέπει να της είχε φανεί τόσο ξέφρενος σαν να ήταν ταινία δράσης. Η μητέρα μου πρέπει να παρατήρησε την έκπληξή μου, επειδή αμέσως έσπευσε να μου εξηγήσει· η διευκρίνισή της δε διέψευδε εντελώς τη δική μου υπόθεση.

«Έτσι είναι, Χάβι» μου εξήγησε δείχνοντας την τηλεόραση. «Αυτό που συνέβη στην ταινία είναι αυτό που συμβαίνει πάντα: Πεθαίνει κάποιος, και την επομένη κανείς δεν τον θυμάται. Το ίδιο συνέβη και με τον θείο μου τον Μανόλο».

Ο θείος της ο Μανόλο ήταν ο Μανουέλ Μένα. Εκείνη τη βραδιά μιλήσαμε και πάλι γι' αυτόν, και τα επόμενα Σαββατοκύριακα ήταν σχεδόν το μοναδικό μας θέμα. Από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, άκουγα τη μητέρα μου να μιλάει για τον Μανουέλ Μένα, αλλά εκείνες τις μέρες κατάλαβα δύο πράγματα. Το πρώτο είναι ότι για τη μητέρα μου ο Μανουέλ Μένα ήταν κάτι πολύ περισσότερο από

θείος. Όπως μου είπε τότε, όταν ήταν μικρή έμενε μαζί του στο σπίτι της γιαγιάς της, λίγα μέτρα από το πατρικό της, αφού οι γονείς της την είχαν στείλει να μείνει εκεί επειδή οι δύο μεγαλύτερες κόρες τους είχαν πεθάνει από μηνιγγίτιδα και δικαίως φοβούνταν μην κολλήσει και η τρίτη τους κόρη την ίδια αρρώστια. Η μητέρα μου φαίνεται πως ήταν πολύ ευτυχισμένη σ' εκείνο το κατάμεστο αρχοντόσπιτο της χήρας γιαγιάς της, της Καρολίνα, όπου έμενε και ο εξάδελφός της Αλεχάντρο κι όπου την κανάκευε μια φασαριόζικη στρατιά από γεροντοπαλίκαρα θείους. Κανείς τους δεν την κανάκευε περισσότερο από τον Μανουέλ Μένα. Για τη μητέρα μου κανείς δεν έφτανε ούτε στο μικρό του δαχτυλάκι· ήταν ο Βενιαμίν, ο πιο χαρούμενος, ο πιο ζωντανός, αυτός που της έφερνε πάντα δώρα, που την έκανε περισσότερο απ' όλους να γελάει και που έπαιζε μαζί της πιο πολύ. Τον φώναζε θείο Μανόλο, κι εκείνος τη φώναζε Μπλανκίτα. Η μητέρα μου τον λάτρευε, οπότε ο θάνατός του ήταν ένα ολέθριο χτύπημα για εκείνην. Δεν έχω δει ποτέ τη μητέρα μου να κλαίει. Ποτέ, ούτε καν τα δυο χρόνια της κατάθλιψής της, ούτε καν όταν πέθανε ο πατέρας μου. Η μητέρα μου απλούστατα δεν κλαίει.